

Duomenų tvarkymas ir vizualizavimas

1. Įvadas į R. R objektai (vektoriai, matricos, „list“, „data.frame“). Duomenų tipai. Duomenų rinkinių apžvalga. Duomenų importavimas ir eksportavimas.
2. Duomenų apibendrinimas, apjungimas ir valdymas (dplyr, lapply, sapply ir kitos funkcijos). Trūkstamos reikšmės ir išskirtys duomenyse.
3. Požymių/kintamųjų kūrimas ir transformavimas. Duomenų pjūviai ir filtravimas. Atsitiktinių sekų generavimas. Github pažintis.
4. Atsiskaitymas iš – 1-3 temų.
5. Įvadas į duomenų vizualizavimą. Pagrindiniai paketai ir funkcijos (base, ggplot). Skirtingų duomenų tipų atvaizdavimas įvairiais grafikai (skaitinių, faktorinių, datos, laiko eilučių).

6. Tidyverse ekosistema

Figure 1: base R vs tidyverse

<https://r4ds.had.co.nz/wrangle-intro.html>

6.1 Duomenų analizės procesas

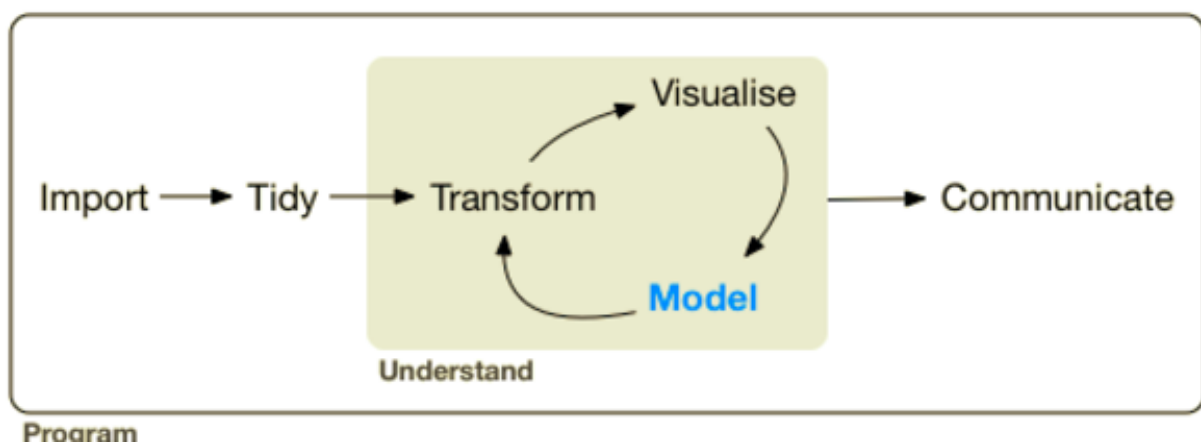

Figure 2: Duomenų analizės procesas - rstudio.com

Kas slepiasi po šia schema?

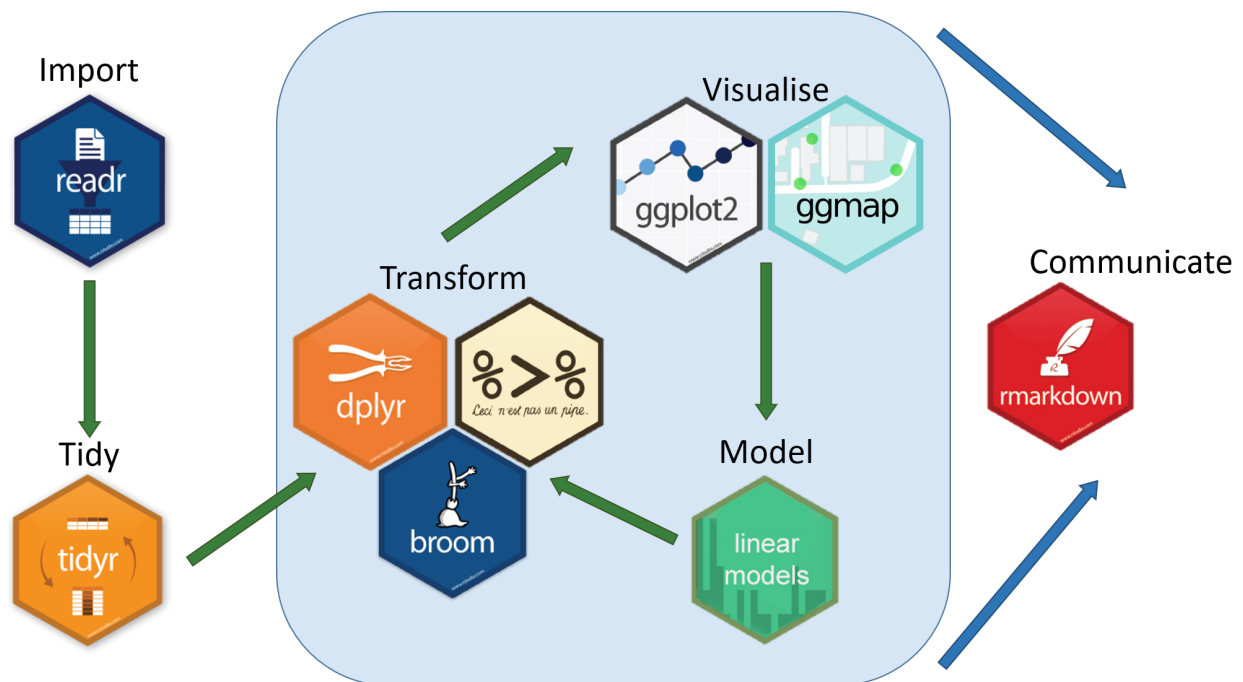

Figure 3: Paketai - teachdatascience.com

Neišsigąskite pranešimų apie konfliktus - tai nesuvienodintos sintaksės R kalboje pasekmė.

```
library(tidyverse)
```

```
## -- Attaching packages ----- tidyverse 1.3.0 --
```

```
## v ggplot2 3.3.2    v purrr  0.3.4
## v tibble  3.0.1    v dplyr  1.0.0
## v tidyr   1.1.0    v stringr 1.4.0
## v readr   1.3.1    v forcats 0.5.0
```

```
## -- Conflicts ----- tidyverse_conflicts() --
```

```
## x dplyr::filter() masks stats::filter()
## x dplyr::lag()    masks stats::lag()
```

Patarimas: jei norite būti tikri, jog naudojate funkciją iš norimo paketo, rašykite `dplyr::filter` (bus aktualu ateityje).

6.2 Duomenų nuskaitymas

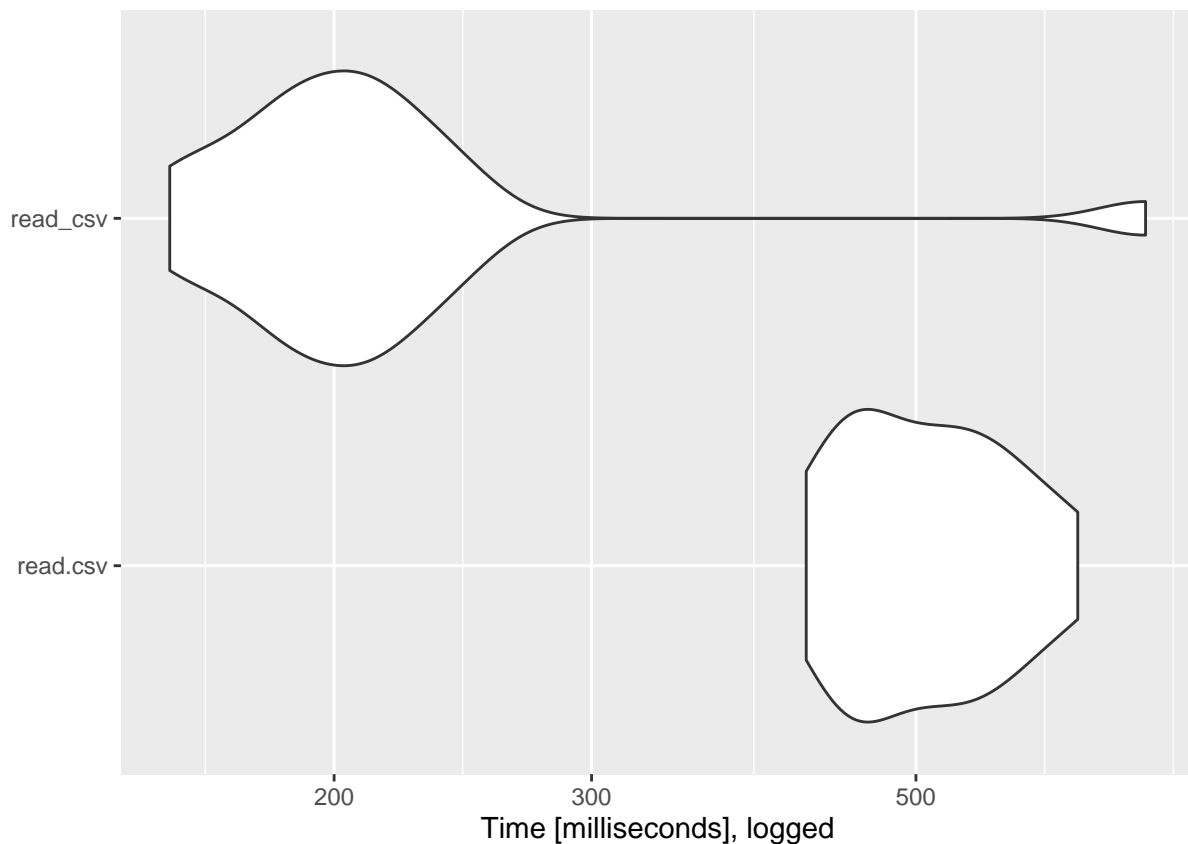
<https://r4ds.had.co.nz/data-import.html>

base R vs readr

Kodėl verta rinktis readr?

```
library(readr)
library(ggplot2)
library(microbenchmark)

results_small <- microbenchmark(
  read.csv = read.csv("Effects-of-COVID-19-on-trade-1-February-16-December-2020-provisional.csv"),
  read_csv = read_csv("Effects-of-COVID-19-on-trade-1-February-16-December-2020-provisional.csv"),
  times = 20
)
autoplot(object = results_small) +
  scale_y_log10() +
  labs(y = "Time [milliseconds], logged")
```


Pastaba: naudojant base R visuomet atkreipkite dėmesį į faktoriaus tipą - standartiškai R nori “padėti” vartotojui ir identifikavus kategorinį kintamąjį, jį automatiškai verčia į faktoriaus tipą.

6.2 Pipe operatorius

Pipe operatorius veikia panašiai į linux operatorių “|”. R programavimo kalboje jis turi specialų simbolį “%>%”. Tai nėra standartinė R funkcija - ji importuojama iš “magrittr” paketo.

Pavyzdys be pipe:

```
head(select(cars, speed), 2)
```

```
##    speed
## 1      4
## 2      4
```

Su pipe:

```
cars %>%
  select(speed) %>%
  head(2)
```

```
##    speed
## 1      4
## 2      4
```

Daugiau informacijos galite rasti čia: <https://r4ds.had.co.nz/pipes.html>

6.3 Duomenų transformavimas

SQL (angl. Structured Query Language „struktūrizuota užklausų kalba“) – kalba, skirta aprašyti duomenis ir manipuluoti jais reliacinių duomenų bazių valdymo sistemose.

```
SELECT
  employee.id,
  employee.first_name,
  employee.last_name,
  AVG(DATEDIFF("SECOND", call.start_time, call.end_time)) AS call_duration_avg
FROM call
INNER JOIN employee ON call.employee_id = employee.id
GROUP BY
  employee.id,
  employee.first_name,
  employee.last_name
ORDER BY
  employee.id ASC;
```

6.3.1 dplyr

SQL funkcijos: SELECT, GROUP BY, ORDER, JOIN ir kitos turi atitikmenis R ekosistemoje. Tam naudosime “dplyr” paketą.

```
iris %>%
  select(Species, Sepal.Length) %>%
  group_by(Species) %>%
  summarise(avg_sepal_length = mean(Sepal.Length)) %>%
  arrange(avg_sepal_length)

## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)

## # A tibble: 3 x 2
##   Species      avg_sepal_length
##   <fct>          <dbl>
## 1 setosa          5.01
## 2 versicolor      5.94
## 3 virginica       6.59
```

Esminės funkcijos:

- `select()` - pasirinkti reikalingus stulpelius (kintamuosius)
- `filter()` - filtravimas pagal kintamųjų reikšmes
- `mutate()` - manipuliavimas reikšmėmis (esamo stulpelio reikšmių redagavimas arba naujo stulpelio sukūrimas)
- `group_by()` - vienos reikšmių stulpelyje sugrupavimas
- `summarise()` - agregavimas (pvz. suma, vidurkis)
- `arrange()` - rikiavimas
- `join()` - lentelių apjungimas

Naudojant “dplyr” sintaksę ir pipe operatorių, labai patogų tiek atlikti transformacijas, tiek skaityti kodą. Taip pat galime rezultatą nukreipti į kitą objektą.

```
iris_avg <- iris %>% # naujas R objektas
  select(Species, Sepal.Length) %>% # kokius stulpelius norime pasirinkti analizei
  group_by(Species) %>% # grupuojame pagal kategorinį kintamąjį
  summarise(avg_sepal_length = mean(Sepal.Length)) %>% # ką norime suskaičiuoti (šiuo atveju - vidurkis)
  arrange(avg_sepal_length) # rikiuojame didėjimo tvarka
```

Daugiau informacijos čia: <https://r4ds.had.co.nz/relational-data.html>

Praktinė užduotis: mtcars duomenys.

6.3.2 tidyr

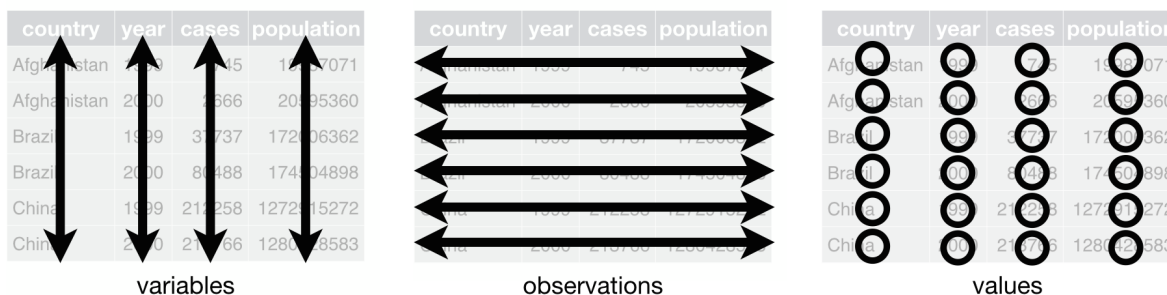

Figure 4: Tvarkingi duomenys

billboard

```
## # A tibble: 317 x 79
##   artist track date.entered wk1 wk2 wk3 wk4 wk5 wk6 wk7 wk8
##   <chr> <chr> <date> <dbl> <dbl> <dbl> <dbl> <dbl> <dbl> <dbl> <dbl>
## 1 2 Pac Baby~ 2000-02-26 87 82 72 77 87 94 99 NA
## 2 2Ge+h~ The ~ 2000-09-02 91 87 92 NA NA NA NA NA
## 3 3 Doo~ Kryp~ 2000-04-08 81 70 68 67 66 57 54 53
## 4 3 Doo~ Loser 2000-10-21 76 76 72 69 67 65 55 59
## 5 504 B~ Wobb~ 2000-04-15 57 34 25 17 17 31 36 49
## 6 98~0 Give~ 2000-08-19 51 39 34 26 26 19 2 2
## 7 A*Tee~ Danc~ 2000-07-08 97 97 96 95 100 NA NA NA
## 8 Aaliy~ I Do~ 2000-01-29 84 62 51 41 38 35 35 38
## 9 Aaliy~ Try ~ 2000-03-18 59 53 38 28 21 18 16 14
## 10 Adams~ Open~ 2000-08-26 76 76 74 69 68 67 61 58
## # ... with 307 more rows, and 68 more variables: wk9 <dbl>, wk10 <dbl>,
## # wk11 <dbl>, wk12 <dbl>, wk13 <dbl>, wk14 <dbl>, wk15 <dbl>, wk16 <dbl>,
## # wk17 <dbl>, wk18 <dbl>, wk19 <dbl>, wk20 <dbl>, wk21 <dbl>, wk22 <dbl>,
## # wk23 <dbl>, wk24 <dbl>, wk25 <dbl>, wk26 <dbl>, wk27 <dbl>, wk28 <dbl>,
## # wk29 <dbl>, wk30 <dbl>, wk31 <dbl>, wk32 <dbl>, wk33 <dbl>, wk34 <dbl>,
## # wk35 <dbl>, wk36 <dbl>, wk37 <dbl>, wk38 <dbl>, wk39 <dbl>, wk40 <dbl>,
## # wk41 <dbl>, wk42 <dbl>, wk43 <dbl>, wk44 <dbl>, wk45 <dbl>, wk46 <dbl>,
## # wk47 <dbl>, wk48 <dbl>, wk49 <dbl>, wk50 <dbl>, wk51 <dbl>, wk52 <dbl>,
## # wk53 <dbl>, wk54 <dbl>, wk55 <dbl>, wk56 <dbl>, wk57 <dbl>, wk58 <dbl>,
## # wk59 <dbl>, wk60 <dbl>, wk61 <dbl>, wk62 <dbl>, wk63 <dbl>, wk64 <dbl>,
```

```
## #   wk65 <dbl>, wk66 <lgl>, wk67 <lgl>, wk68 <lgl>, wk69 <lgl>, wk70 <lgl>,
## #   wk71 <lgl>, wk72 <lgl>, wk73 <lgl>, wk74 <lgl>, wk75 <lgl>, wk76 <lgl>
```

```
billboard %>%
  pivot_longer(
    cols = starts_with("wk"),
    names_to = "week",
    values_to = "rank",
    values_drop_na = TRUE
  ) %>%
  head()
```

```
## # A tibble: 6 x 5
##   artist track          date.entered week   rank
##   <chr>   <chr>          <date>     <chr> <dbl>
## 1 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk1     87
## 2 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk2     82
## 3 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk3     72
## 4 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk4     77
## 5 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk5     87
## 6 2 Pac   Baby Don't Cry (Keep... 2000-02-26 wk6     94
```

```
fish_encounters %>%
  head()
```

```
## # A tibble: 6 x 3
##   fish station seen
##   <fct> <fct>   <int>
## 1 4842 Release     1
## 2 4842 I80_1       1
## 3 4842 Lisbon      1
## 4 4842 Rstr         1
## 5 4842 Base_TD      1
## 6 4842 BCE          1
```

```
fish_encounters %>%
  pivot_wider(names_from = station, values_from = seen)
```

```
## # A tibble: 19 x 12
##   fish Release I80_1 Lisbon Rstr Base_TD BCE BCW BCE2 BCW2 MAE MAW
##   <fct>   <int> <int> <int> <int> <int> <int> <int> <int> <int> <int> <int>
## 1 4842     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1
## 2 4843     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1
## 3 4844     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1     1
## 4 4845     1     1     1     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 5 4847     1     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 6 4848     1     1     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 7 4849     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 8 4850     1     1     NA     1     1     1     1     NA     NA     NA     NA
## 9 4851     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 10 4854     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA     NA
## 11 4855     1     1     1     1     1     NA     NA     NA     NA     NA     NA
```

## 12 4857	1	1	1	1	1	1	1	1	1	NA	NA
## 13 4858	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
## 14 4859	1	1	1	1	1	NA	NA	NA	NA	NA	NA
## 15 4861	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
## 16 4862	1	1	1	1	1	1	1	1	1	NA	NA
## 17 4863	1	1	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
## 18 4864	1	1	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA
## 19 4865	1	1	1	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA	NA

Daugiau informacijos čia: <https://tidyr.tidyverse.org/articles/pivot.html>

6.4 Laiko formatai su lubridate

Daugiau informacijos čia: <https://r4ds.had.co.nz/dates-and-times.html>

6.5 Darbas su tekstu/simboliais

Daugiau informacijos čia: <https://r4ds.had.co.nz/strings.html>

6.6 ggplot2

```
covid <- read_csv("Effects-of-COVID-19-on-trade-1-February-16-December-2020-provisional.csv")
```

```
## Parsed with column specification:
## cols(
##   Direction = col_character(),
##   Year = col_double(),
##   Date = col_character(),
##   Weekday = col_character(),
##   Current_Match = col_character(),
##   Country = col_character(),
##   Commodity = col_character(),
##   Transport_Mode = col_character(),
##   Measure = col_character(),
##   Value = col_double(),
##   Cumulative = col_double()
## )
```

```
covid %>%
  group_by(Country) %>%
  summarise(stebejimu_suma = n()) %>%
  arrange(desc(stebejimu_suma))
```

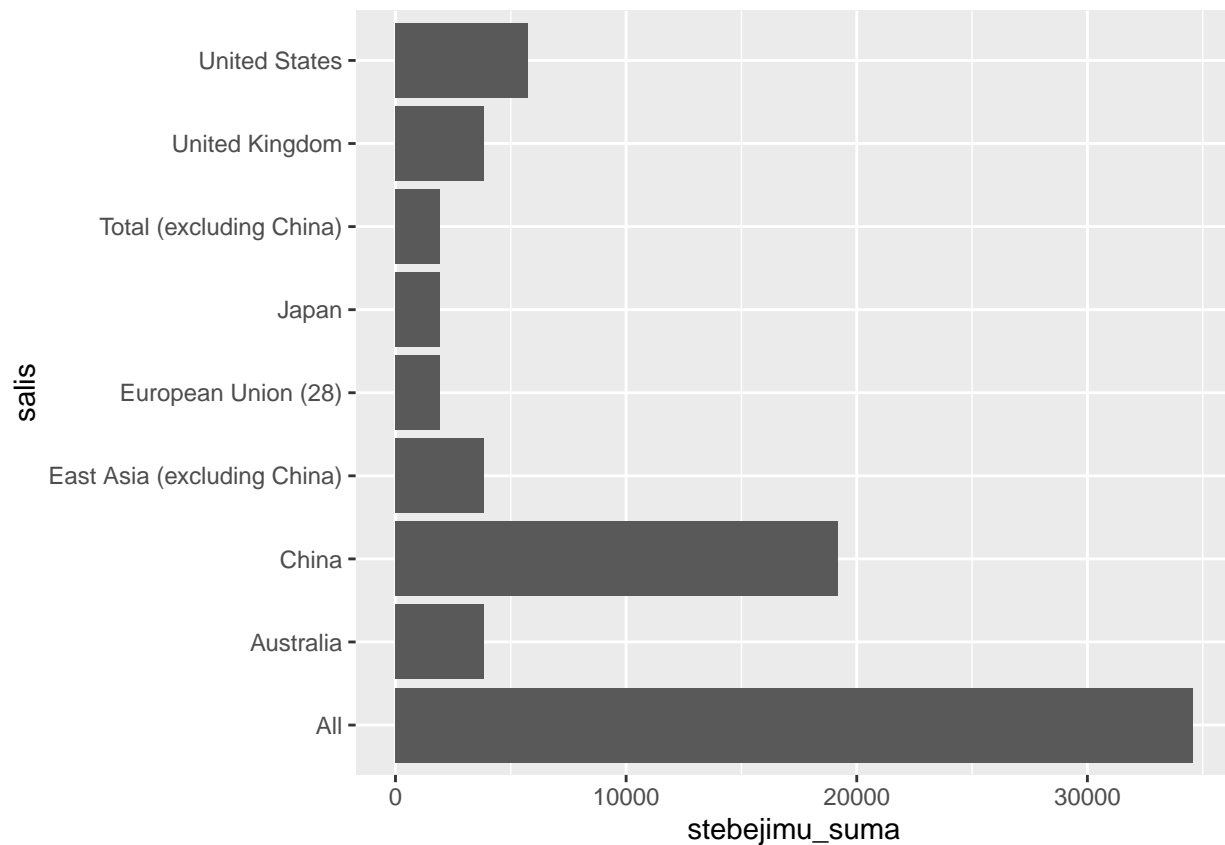
```
## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)
```

```
## # A tibble: 9 x 2
##   Country                stebejimu_suma
##   <chr>                  <int>
## 1 All                    34558
## 2 China                 19168
## 3 United States         5760
## 4 Australia             3840
## 5 East Asia (excluding China) 3840
## 6 United Kingdom        3840
## 7 European Union (28)    1920
## 8 Japan                 1920
## 9 Total (excluding China) 1920
```

Galime sujungti duomenų apdorojimą ir grafiko atvaizdavimą į vieną ilgą išraišką, kurią patogų skaityti:

```
covid %>%
  group_by(Country) %>%
  summarise(stebejimu_suma = n()) %>%
  rename(salis = Country) %>%
  ggplot() +
  geom_bar(aes(y = salis, x = stebejimu_suma), stat = "identity")
```

```
## `summarise()` ungrouping output (override with `.groups` argument)
```


<https://github.com/rstudio/cheatsheets/blob/master/data-visualization-2.1.pdf>

6.6 Praktika

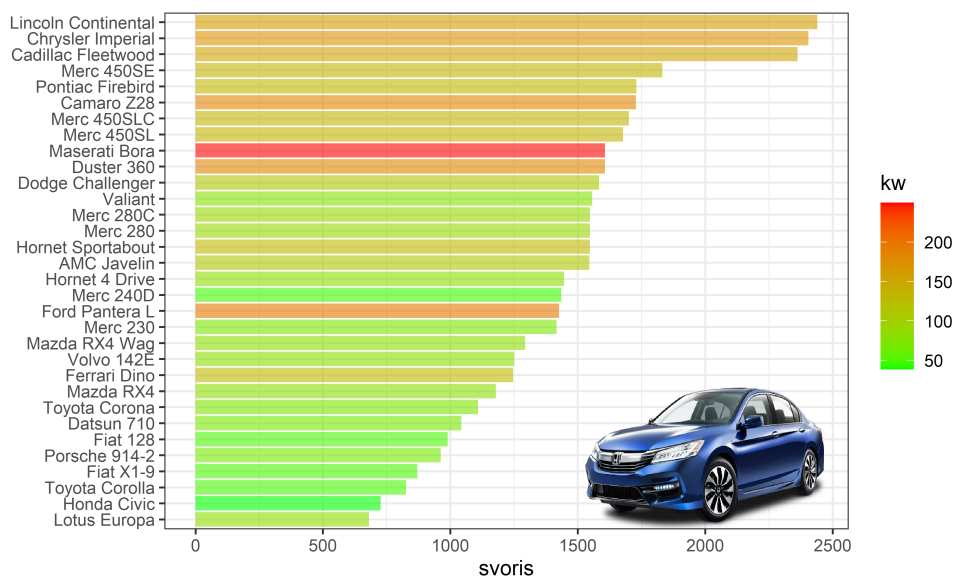

Figure 5: Su R galima piešti

7. Pirmasis Jūsu duomenų produktas - WEB aplikacija

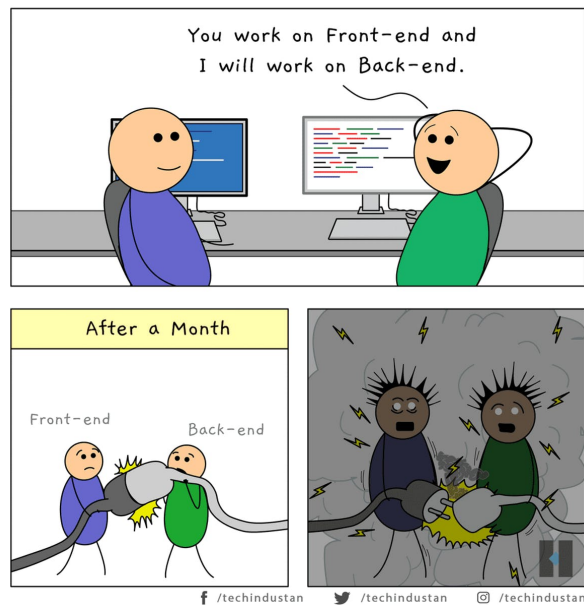

Figure 6: Tipinis WEB aplikacijos kūrimo procesas

7.1 Reaktyvus programavimo paradigma

<https://shiny.rstudio.com/articles/reactivity-overview.html>

7.2 Įžanga į shiny

<https://mastering-shiny.org/basic-app.html>

7.3 Hello world aplikacija

```
#
# This is a Shiny web application. You can run the application by clicking
# the 'Run App' button above.
#
# Find out more about building applications with Shiny here:
#
#   http://shiny.rstudio.com/
#

library(shiny)

# Define UI for application that draws a histogram
ui <- fluidPage(

  # Application title
  titlePanel("Old Faithful Geyser Data"),

  # Sidebar with a slider input for number of bins
  sidebarLayout(
    sidebarPanel(
      sliderInput("bins",
                  "Number of bins:",
                  min = 1,
                  max = 50,
                  value = 30)
    ),

    # Show a plot of the generated distribution
    mainPanel(
      plotOutput("distPlot")
    )
  )
)

# Define server logic required to draw a histogram
server <- function(input, output) {

  output$distPlot <- renderPlot({
    # generate bins based on input$bins from ui.R
    x <- faithful[, 2]
    bins <- seq(min(x), max(x), length.out = input$bins + 1)

    # draw the histogram with the specified number of bins
    hist(x, breaks = bins, col = 'darkgray', border = 'white')
  })
}

# Run the application
shinyApp(ui = ui, server = server)
```

7.4 WEB aplikacijos publikavimas

1. Lokalus PC
2. Shiny server
3. <https://www.shinyapps.io/>
4. Konteineriai*

7.5 Idėjos Jūsų WEB aplikacijai

- <https://www.r-graph-gallery.com/>
- <https://shiny.rstudio.com/gallery/>
- <https://dreamrs.shinyapps.io/memory-hex/>
- <https://nz-stefan.shinyapps.io/blog-explorer/#project>
- <https://sparktuga.shinyapps.io/ShinyDecisions/>
- <https://kneijenhuijs.shinyapps.io/>
- <https://rcharlie.shinyapps.io/sentify/>

Papildoma literatūra

- <https://r4ds.had.co.nz/>
- <https://ggplot2-book.org/>
- <https://ggplot2.tidyverse.org/>
- <https://rkabacoff.github.io/datavis>
- <https://mastering-shiny.org/>